

de legislație, trăsăturilor culturale moștenite încă din perioada feudală, modernizării incomplete, lipsei de abilități individuale pentru integrarea în economia formală. Consecințele sunt și ele comune: crize fiscale ale statului, lipsa de relevanță a indicatorilor economici, slăbirea politicilor sociale, amoralismul vieții publice (similar amoralismului familial descris de Banfield pentru sudul Italiei, la mijlocul secolului trecut, „rurbanizarea” (dezvoltarea pe scară largă a „gospodăriei mixte extinse”, în termenii lui Vintilă Mihăilescu).

Tipurile de activități economice informale sunt diverse: economia criminală, agricultura de subzistență, evaziunea fiscală, barterul, deținerea unui al doilea loc de muncă, adesea nelegal, relațiile de schimb și de prestări de servicii necontractuale etc.

Autorii provin fie din domeniul științelor sociale (sociologi sau etnografi), fie din economie, reflectând plasarea economiei informale la granița dintre cel două domenii. În cazul României, abordările economice (Constantin Ciupagea și Simona Ilie) sunt dublate de informația calitativă adusă prin studiile lui Esther Golibrzuch și ale Manuelei Stănculescu, aceasta din urmă reușind să asigure în bună măsură și integrarea teoretică în contextul mai larg al dezbaterii despre economia informală din literatura internațională.

Prezentarea tranziției economice este realizată astfel de Constantin Ciupagea, cel care, în ultimul articol din secțiunea dedicată României, propune și o interesantă discuție asupra metodologiei măsurării ponderii economiei informale. Manuela Stănculescu se concentrează pe prezentarea mecanismelor ce conduc la implicarea gospodăriilor în activități economice informale, realizând și o tipologie a strategiilor economice a gospodăriilor pornind de la 105 studii de caz și un sondaj al ICCV (1998) dedicat investigării sărăciei și politicilor sociale. Folosind aceleași date calitative, Esther Golibrzuch discută despre implicarea gospodăriilor

rurale în activități economice informale. La rândul ei, Simona Ilie descrie datele privind implicarea în economia informală produse prin sondajul amintit mai sus și caută să aducă argumente de natură cantitativă asupra relației cu sărăcia.

Bogdan Voicu

Paul Dekker,
Loek Halman (eds.)
The Values of Volunteering.
Cross-Cultural Perspectives,
Kluwer Publishers, 2003, 226 p.

Voluntariatul reprezintă un fenomen aflat în relație directă cu două dintre tendințele importante din societățile contemporane, ambele vizibile mai ales începând cu ultimul deceniu al secolului XX. Pe o parte este proliferarea dezvoltării comunitare și accentuarea rolului capitalului social în dezvoltarea economică și socială. Pe de altă parte este tendința statului de a se retrage din sfera socială, mutând atribuțiile către nivelul administrației locale, al comunităților și al organizațiilor non-profit.

Voluntariatul se regăsește în ambele tendințe, fie prin calitatea sa de expresie a capitalului social, fie ca practică de funcționare a organizațiilor nonguvernamentale. Mai mult, așa cum atrag atenția Paul Dekker și Loek Halman, în ciuda incidenței reduse, voluntariatul reprezintă unul dintre elementele-cheie ale funcționării societăților democratice.

Culegerea de texte editată de Dekker și Halman aduce cu sine o perspectivă cross-națională asupra fenomenului. Textele comparative predomină și chiar studiile de caz (Canada, Mexic, România) au o importanță încărcătură de relaționare cu realitățile din alte țări. Mai mult, câteva dintre articole promovează analiza longitudinală a fenomenului.

Perspectivile sunt variate, voluntariatul fiind analizat în moduri diferite, cu scopuri diferite, astfel încât, într-un final, mai toate fațetele sale sunt trecute în revistă: incidența; profilul voluntarilor; reprezentarea socială asupra lor; motivația voluntarilor pentru a presta activități neplătite în beneficiul altora sau al comunității; tipologia voluntariatului; locul voluntariatului în cultura modernității, precum și în cea post-modernă; relația cu nivelul de democrație și cu viața politică; diferențele Est-Vest, dar și cele dintre spațiul euro-american și restul lumii; incidența voluntariatului în regimurile comuniste, precum și în societățile postcomuniste; relația cu filantropia și caritatea etc.

Exceptând studiul dedicat Mexicului, bazat pe analize calitative, toate celelalte articole din volum propun demersuri cantitative, permițându-i cititorului compararea raportărilor privind voluntariatul pornind de la seturi variate de date. Se observă ușor că voluntarii sunt similari ca profil pretutindeni în lume, deținând același „status dominant”: sunt tineri, bine educați, dispun de un capital social ridicat și provin din medii

mai înstărite. Mai mult, voluntariatul este o parte a culturii vestice, în versiunea sa protestantă. Incidența sa scade de la vest la est și de la nord la sud, similar dezvoltării economice și adoptării culturii vestice.

Colectivul internațional de autori, fiecare lucrând însă independent, garantează universalitatea unei teme noi pentru spațiul românesc, pentru cel ex-comunist în general. România, de altfel, este prezentă în majoritatea analizelor (lucru mai puțin obișnuit în literatura internațională, fie ea și comparativă), fiindu-i dedicat și un studiu separat. Se remarcă explozia postcomunistă a organizațiilor nonguvernamentale, mai redusă totuși decât în alte țări ex-comuniste europene, și incidența oricum inferioară cu mult față de voluntariatul din Europa vestică și America de Nord.

O parte din autori sunt nume de referință fie pentru științele sociale contemporane (precum Ronald Inglehart), fie pentru domeniul abordat (precum Ram Cnaan). Cei doi editori, la rândul lor, se numără printre autorii europeni în ascensiune și relativ bine cunoscuți în literatura internațională.

Bogdan Voicu

www.polirom.ro

Bun de tipar : martie 2004. Apărut : 2004

Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iași, Tel. & Fax : (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11 ;
(0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail : office@polirom.ro
București, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel. : (021) 313.89.78; E-mail : polirom@dent.ro

Tiparul executat la S.C. Polirom Co S.A.
700180, Iași, Calea Chișinăului nr. 32
Tel. : (0232) 230323; Fax : (0232) 230485